

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
cu privire la controlul constituționalității art. 279
alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de procedură civilă

Nr.13 din 16.04.98

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.47-48/21 din 27.05.1998

* * *

În numele Republicii Moldova
Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT	- președinte
Nicolae CHISEEV	- judecător
Mihai COTOROBAI	- judecător-raportor
Constantin LOZOVANU	- judecător
Gheorghe SUSARENCO	- judecător
Ion VASILATI	- judecător

cu participarea Ludmilei Zadorojnii, grefier, deputatului în Parlament Victor Cecan, președintele Comisiei juridice, pentru numiri și imunități, reprezentantului Parlamentului Ion Creangă, călăuzindu-se de art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție și art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind controlul constituționalității art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de procedură civilă (în redacția Legii nr. 942-XIII din 18 iulie 1996). *

* "Monitorul Oficial al Republicii Moldova", nr. 81-82, 1996, art. 763.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputatului Victor Cecan, depusă la 16 decembrie 1997, în conformitate cu art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale. Prin decizia Curții Constituționale din 3 februarie 1998, sesizarea a fost acceptată spre examinare și inclusă în ordinea de zi.

Analizând materialele dosarului, audiind raportul judecătorului-raportor și argumentele părților,
Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t:

Prin Hotărîrea nr. 1297-XIII din 24 iulie 1997, Parlamentul Republicii Moldova l-a eliberat pe Adrian Usatii din funcțiile de președinte al Companiei de Stat "Teleradio-Moldova" și de membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului și pe Dumitru Țurcanu - din funcția de director general al Televiziunii.

Pentru apărarea drepturilor și intereselor lor, ocrotite prin lege, persoanele eliberate din funcție au depus cereri la judecătoria sectorului Rîșcani, municipiul Chișinău, care, în baza lor, a pornit cauze civile.

La 22 octombrie 1997 Curtea Supremă de Justiție, prin încheieri date în baza prevederilor art. 126 Cod pe procedura civilă, a preluat spre examinare în prima instanță dosarele reclamanților A. Usatii și D. Țurcanu.

La 26 noiembrie 1997, prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1387-XIII cu privire la adresarea Curții Supreme de Justiție în Parlament, deputatul Victor Cecan a fost desemnat în calitate de reprezentant al Parlamentului în cauzele civile ale reclamanților Adrian Usatii și Dumitru Țurcanu și investit cu toate drepturile prevăzute în art. 50 Cod de procedură civilă.

În ședința instanței asupra cauzelor civile, reprezentantul Parlamentului a depus cereri, pe care judecata nu le-a satisfăcut.

Deoarece, conform art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de

procedură civilă, hotărârile date în prima instanță de Curtea Supremă de Justiție nu pot fi atacate cu apel, iar încheierile date în prima instanță pot fi atacate cu apel numai odată cu fondul, autorul sesizării menționează că în condițiile date partea pe care el o reprezintă (Parlamentul) în cauzele civile ale reclamanților A. Usatii și D. Turcanu este privată de dreptul de a ataca cu apel și încheierile date în prima instanță.

Date fiind aceste circumstanțe, autorul sesizării consideră că prevederile art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de procedură civilă contravin dispozițiilor Constituției, care proclamă Republica Moldova ca stat de drept, iar demnitatea omului, drepturile și libertățile lui - valori supreme și le garantează.

Având în vedere conținutul și sensul prevederilor art. 114, 115, 119 și 120 din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională reține:

În Republica Moldova justiția se desfășurează în numele legii numai de instanțele judecătorești, și anume: Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel, tribunale și judecătorii, iar pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate. Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată în examinarea cauzelor penale, civile, cu privire la contravențiile administrative sînt stabilite prin lege organică. Acest sistem al instanțelor judiciare constituie baza autorității judecătorești.

Conducîndu-se după principiile constituționale de organizare și funcționare a justiției, activitatea judiciară se supune unor norme procedurale speciale, stabilirea cărora, potrivit art. 72 alin. (3) lit. e) din Constituție, intră în competențele Parlamentului, pe care și le exercită prin adoptarea legilor organice.

Procedura de judecare a cauzelor civile de către instanțele de judecată ale Republicii Moldova este stabilită de Codul de procedură civilă (CPC) și de alte legi.

Conform art. 2 alin. 2 CPC, în scopul îndeplinirii sarcinilor procedurii civile, legislația stabilește competența instanțelor de judecată, modul de organizare și desfășurare a procesului civil, precum și de executare a hotărîrilor judecătorești.

Potrivit art. 28/3 CPC, Curtea Supremă de Justiție judecă în prima instanță pricinile date prin lege în competența sa. Potrivit competenței sale jurisdicționale, Curtea Supremă de Justiție are dreptul să strămute de la instanțele de judecată ierarhic inferioare orice pricină la o altă instanță sau s-o ia pentru judecare în prima instanță în procedura sa.

Conform art. 43 alin. (1) din Legea cu privire la organizarea judecătorească, Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă, care asigură aplicarea corectă și unitară a legilor de către toate instanțele judecătorești. În concordanță cu locul și însemnătatea acestei instanțe în sistemul judecătoresc existent, legiuitorul a instituit un mod specific de exercitare a căilor de atac asupra hotărîrilor date în prima instanță de Curtea Supremă de Justiție.

Unul din principiile generale ale sistemului jurisdicțional constă în faptul că părților interesate și organelor de stat competente le este garantată exercitarea căilor de atac în condițiile legii împotriva hotărîrilor judecătorești. Principiul dublului grad de jurisdicție, consfințit în prevederile art. 119 din Constituție, este concretizat, în baza art. 72 alin. (3) lit. e) și art. 115 alin. (4) din Constituție, în normele de drept formulate în Codul de procedură civilă.

E de remarcat că în dispozițiile art. 119 din Constituție nu sînt specificate căile de atac și modalitatea exercitării lor, reglementarea acestor aspecte fiind lăsată în competența Legislativului.

Spre deosebire de hotărîrile date în prima instanță de judecătoriile raionale, de sector și municipale, de judecătoriile militare și tribunale, care sînt supuse apelului la instanța ierarhic superioară, conform art. 279 alin. 2 pct. 1) CPC, hotărîrile date în prima instanță de Curtea Supremă de Justiție nu pot fi atacate cu apel.

În procesul pornit la cererea persoanelor fizice sau juridice oricare din părțile interesate poate exercita căile de atac, în

condițiile legii (art. 119 din Constituție).

În consens cu prevederile constituționale, procedura exercitării căilor ordinare de atac este reglementată în capitolele 34 și 35 din Codul de procedură civilă. Totodată, legislația de procedură civilă permite, în situațiile stabilite de lege, și exercitarea căilor extraordinare de atac.

Statuind prin art. 302 alin. 1 pct. 1) CPC că hotărârile date de Curtea Supremă de Justiție în prima instanță pot fi atacate cu recurs, legiuitorul a prevăzut și unele garanții pentru exercitarea acestui drept, potrivit cărora judecarea recursurilor împotriva hotărârilor pronunțate de Curte în prima instanță se efectuează de Colegiul lărgit al Curții Supreme de Justiție într-un complet de 5 judecători (art. 16 alin. 3 CPC).

E de menționat că utilizarea recursului, ca una din căile ordinare de atac la examinarea cauzelor civile, corespunde principiului dublului grad de jurisdicție, constituind o formă de aplicare practică a acestuia. Prin specificul aplicării acestui principiu, care vizează în exclusivitate normele procedurale de examinare a cauzelor civile, nu și cele de drept material, nu se aduce atingere drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor. De asemenea, nu se poate vorbi despre restrângerea dreptului cetățeanului la satisfacție judiciară sau despre îngrădirea accesului liber la justiție în cazul în care nu au fost epuizate toate mijloacele legale de supunere a hotărârilor date în prima instanță căilor ordinare sau extraordinare de atac.

Din considerentele menționate, Curtea Constituțională conchide că dispozițiile art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 CPC corespund principiilor universalității și egalității, consfințite în art. 15 și 16 alin. (2) din Constituție, sînt conforme art. 20, 114, 115, 119 din Constituție, art. 5 și 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și Protocoalele adiționale la această Convenție, ratificate de către Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărîrea nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997, și nu dau temei pentru a fi declarate neconstituționale.

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 140 alin. (2) din Constituție, art. 1 alin. (3), art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Recunoaște constituționale prevederile art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de procedură civilă.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 16 aprilie 1998.
Nr. 13.

O P I N I E S E P A R A T Ă

În temeiul art. 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, îmi expun opinia separată asupra dosarului în cauză.

Examinînd sesizarea deputatului în Parlament Victor Cegan, Curtea Constituțională a recunoscut prevederile art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 Cod de procedură civilă conforme Constituției. Prevederile cuprinse în normele menționate statuează că hotărârile date în prima instanță de Colegiul civil al Curții Supreme de Justiție nu pot fi atacate cu apel, iar încheierile date în prima instanță pot fi atacate cu apel numai odată cu fondul.

Autorul sesizării, de fapt, contestă constituționalitatea normelor menționate în care se conține interdicția de a ataca cu apel hotărârile Colegiului civil al Curții Supreme de Justiție date în prima instanță,

precum și încheierile ei date, de asemenea, în prima instanță.

Punctul meu de vedere asupra neconstituționalității prevederilor art. 126 CPC privind interdicția de a supune căilor de atac încheierile Curții Supreme de Justiție asupra strămăturii pricinilor civile l-am expus în opinia separată asupra dosarului privind controlul constituționalității art. 126 CPC.

În ce privește dispozițiile art. 279 alin. 2 pct. 1) și alin. 3 CPC, nici acestea nu sînt conforme Constituției, deoarece ele, atît literalmente, cît și în sensul atribuit lor de practica judiciară, conduc la încălcarea art. 1 alin. (3), art. 7, art. 16 alin. (1), art. 20 alin. (1) din Constituție.

Dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, la exercitarea căilor de atac împotriva hotărîrilor pronunțate de instanțele de judecată (art. 20 alin. (1) din Constituție) nu poate fi o excepție. Nu există instanță judecătorească hotărîrile căreia ar putea fi considerate definitive și nu ar putea fi supuse reexaminării. Reglementînd acest drept constituțional, legiuitorul este obligat să se conducă după dispozițiile art. 20 alin. (2) din Constituție privind neadmiterea îngrădirii accesului la justiție.

Statul, la rîndul său, are obligația de a recunoaște, de a respecta și apăra drepturile și libertățile cetățenilor. Or, crearea mecanismelor judiciare eficiente pentru eliminarea încălcărilor de orice ordin comise în procedura civilă și penală este o obligație a legiuitorului, care în scopul restabilirii eficiente a drepturilor părților la proces, reglementează procedura de revizuire a hotărîrilor nedrepte. Această procedură trebuie să asigure primatul drepturilor și libertăților cetățeanului.

Cele expuse se referă direct la prevederile art. 279 alin. 2 CPC, potrivit cărora nu pot fi atacate cu apel:

- hotărîrile date în prima instanță de Curtea Supremă de Justiție și de Curtea de Apel;

- hotărîrile în pricinile patrimoniale, dacă valoarea acțiunii este mai mică de 10 salarii minime... (dar dacă e cu un leu mai mult?);

- încheierile prin care este suspendată sau încetată procedura, precum și încheierile prin care cererea este scoasă de pe rol;

- alte hotărîri pentru care legea nu prevede această cale de atac.

Temeiurile și circumstanțele menționate, care îngrădesc dreptul la contestare, reduc la zero apelul ca o cale ordinară de atac. Nu pot fi atacate cu apel nici încheierile date în prima instanță. Este inexplicabil de ce instanța de judecată superioară, în acest caz nu este în drept să pronunțe o hotărîre asupra plîngerii.

De remarcat că în hotărîrea sa Curtea Constituțională invocă art. 28/3 CPC, care prevede că Curtea Supremă de Justiție judecă în prima instanță pricinile date prin lege în competența sa. Însă nu a fost luat în considerare faptul că CPC, inclusiv capitolul al unsprezecelea, în general nu cuprinde enumerarea pricinilor date prin lege în competența Curții Supreme de Justiție. Practic toate pricinile examinate de Curtea Supremă de Justiție în prima instanță sînt cele retrase, în majoritatea cazurilor, din proprie inițiativă, de la instanțele de judecată ierarhic inferioare (art. 117 alin. 3 CPC).

Articolul respectiv al legii, după conținut și destinație, nu corespunde prevederilor art. 20 din Constituție, deoarece el este imprecis și nu permite cetățeanului să aprecieze univoc de competența cărei instanțe ține cauza sa.

Sînt irelevante afirmațiile Curții Constituționale potrivit cărora nu se poate vorbi despre restrîngerea dreptului cetățeanului la satisfacția judiciară în cazul în care nu au fost epuizate toate mijloacele legale de supunere a hotărîrilor date în prima instanță căilor ordinare sau extraordinare de atac. Dreptul la satisfacția judiciară se exercită printr-un ansamblu de mijloace procedurale. Din cele menționate se poate conchide că o premisă pentru examinarea cauzei a fost soluționarea problemei coraportului dreptului material și procedurii de exercitare a lui. Or, Curtea Constituțională n-a soluționat această problemă.

Restrîngerea strictă a dreptului exercitării căilor de atac asupra hotărîrilor pronunțate de instanțele de judecată, de fapt, dispensează statul de obligația de a asigura apărarea prioritara a drepturilor și libertăților în cazurile cînd se comit erori judiciare și îngreădește, în asemenea situații, dreptul fiecăruia de a-și apăra interesele. Legiuitorul nu este în drept să restrîngă prerogativele constituționale ale justiției. Legea ramurală, care stabilește procedura de revizuire a hotărîrilor judiciare, nu poate suprima sau diminua drepturile și libertățile constituționale ale omului și cetățeanului, nu poate atenta la ele.

JUDECĂTORUL
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Nicolae CHISEEV